

Edgar Allan Poe

EL CORB BURLETA

Traducció de Jaume C. Pons Alorda

EL CORB BURLETA

Primera edició, maig del 2023

© de la traducció: Jaume C. Pons Alorda

© d'aquesta edició: Editorial Comanegra

EDITORIAL COMANEGRA

www.comanegra.com

DIRECCIÓ DE COL·LECCIÓ: Álvaro Muñoz

DISSENY DE COL·LECCIÓ: Jesús Argentó i Comanegra

IL·LUSTRACIÓ DE COBERTA: Riki Blanco

CORRECCIÓ: Álvaro Muñoz i Jordi Puig Ferrer

MAQUETACIÓ: Irene Guardiola

IMPRESSIÓ: Romanyà Valls

ISBN: 978-84-19590-26-8

DIPÒSIT LEGAL: B 8665-2023

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

comanegra

Selecció i introducció d'Álvaro Muñoz

TAULA

<i>Solament ens queda riure</i> , per Álvaro Muñoz	9
EL CORB BURLETA	
La vida literària del senyor Pol de Llonsis, exdirector de <i>Lletres d'Ànneres</i> , explicada per ell mateix	15
Les x del paràgraf	45
Com escriure una peça a la manera de la <i>Blackwood</i>	55
Un tràngol.....	71
Perdre l'alè	86
«Vares ser tu!»	106
No t'apostis mai el cap amb el dimoni	128
Mistificació	144
L'home de negocis	157
Lleons	172
El sistema del doctor Quitrà i del professor Plomelles	181
L'àngel de la mala sort	208

SOLAMENT ENS QUEDA RIURE

Álvaro Muñoz

«Allan Poe» i «comicitat» són dos conceptes que la gent entén per antagònics, mons que s'assemblen entre ells *com un ou i una castanya*. Sempre he pensat, però, que aquesta frase feta no tenia gaire sentit, perquè, vistos en perspectiva, un ou i una castanya s'assemblen força. Amb Poe passa si fa no fa el mateix. Te'l mencionen i automàticament et ve al cap un gat negre, un corb, la foscor, sang i tenebres. Escriu una primera ratlla sobre un parc infantil i en el teu cap la pintura del tobogan cau a trossos per l'òxid, el gronxador xerrica i, si un nen «cri-da», ho fa de terror, i no per gaudi, que és el que solen fer els infants en un parc. Aquest filtre, com unes ulleres de sol en un dia ennuvolat, ens fan estar en guàrdia, desconfiar, i és que fins i tot el nostre alegre veí amant de la jardineria pot resultar un perfecte assassí amb unes tisores de podar si el presentem en un dia plujós.

Baudelaire deia que la rialla és satànica i que, justament per això, és humana. A *De l'essence du rire* fa una divisió molt completa entre el que anomena «còmic satisfactori» —en què el referent és conegut i hi ha una

relació entre art i idea moral— i el «còmic absolut» —la caricatura del qual crea un nou món original—. En totes dues, però, hi ha una idea compartida ben present en aquest volum i que sovint no ha estat prou remarcada: el sentiment de sentir-nos superiors.

I vegeu que no dic «ser superiors» totalment a propòsit, perquè ser superior sense sentir-s'hi és aigua en cistella. La millor de les mostres és el film de Roberto Benigni *La vida és bella* en què la supervivència del fill depèn en gran part de la capacitat de Guido per fer-lo riure. Ja el mateix director ho remarca fortament amb el títol. Dir que *la vida és bella* i ambientar la història en un camp de concentració ens pot semblar fred, immorral, però tot prové d'una mateixa actitud, que és la que demostra Trotsky, durant l'exili mexicà, quan sap que Stalin ha enviat algú per matar-lo i, al jardí, mirant la seua dona, li diu: «Tot i així, la vida és bella». El ja mític moment en què Guido fa el doblatge amb l'oficial alemany és la conseqüència directa de sentir-se per sobre dels oficials nazis. Fins aleshores, l'obediència venia per la por a ser assassinat, però quan Guido fa el pas —perquè la vida del seu fill li importa més que la seua— és quan l'humor assoleix el clímax; és la manera de dir-los: només em doblegareu arrabassant-me la vida, i ni així.

L'humor d'Allan Poe és diferent. No busca acontentar, sinó destruir. Cerca, en la gran majoria de relats, arribar a la humiliació. Els contes aquí recollits no deixen de ser lliçons d'escriptura irònica. Poe fa de mirall dels contemporanis. Ensenya les vergonyes, i és clar que ho fa des d'un cert ressentiment, concretament des del ressentiment de qui estima tant la literatura i creu que

és millor que qui triomfa. I no s'ha de confondre com un anhel de falsos *outsiders*, aquells que necessiten aquest espai per desmarcar-se'n i sentir-se purs però alhora fan el ploramiques per la manca d'atenció. No. El recel d'Allan Poe sorgeix de la visceralitat d'entendre la literatura com a forma de vida, fins al punt de considerar una ofensa personal que algú que fa el mateix que tu ho fa malament.

Els estudiosos sovint han dividit la producció de Poe en tants blocs com matisos tenien els escrits, i molts d'ells han deixat els contes satírics o grotescos com una mena de *divertimento* perdut en la solemnitat del conjunt. Les divisions de l'època, sens dubte, responien en gran part a una voluntat de perdurabilitat en el temps. Com que els textos de caire humorístic eren els únics que, malgrat la màscara dels pseudònims, disparaven contra gent real, entenien que mort el gos, s'acabaria la ràbia. Això no obstant, la perdurabilitat dels textos l'explica millor que ningú Baudelaire, que no hem d'oblidar que era el seu traductor al francès. Per a ell el referent es pot esvaïr i la comicitat continuarà viva, com un record. El que no podem perdre mai és la caricatura. Els editors, autors i revistes concrets podien morir i tancar respectivament, però avui dia encara ens vindrà algú al cap si Poe fa referència a un autor que vendria la seua ànima al diable per triomfar, o una revista massa lírica en què la gent no plora, sinó que les llàgrimes se suïciden pel penya-segat de les galtes.

L'humor, doncs, no deixa de ser el que forma les persones, el que les conforma. Un tret psicològic, intrinsec, que el tens o no, impossible d'aprendre, i d'on

no pots sortir: un cul-de-sac. És una manera de morir, com Alfred Jarry contestant al llit de mort que el seu últim desig era un escuradents perquè tenia carn en un queixal; però també una manera de viure, com Jacques Rigaut anant a dormir cada nit amb un revòlver sota el coixí, només per si apareixia la temptació.

A l'humor hi ha tant de lloc per a la tendresa com hi ha lloc per a la malícia, i aquí teniu malícia. Fer-ho exclusiu d'uns o dels altres manca absolutament de sentit, i tothom sap que a la literatura no serveixen les bones intencions. Després de mirar —sense èxit— de fer una definició d'humor, de llegir els uns i els altres, només compartim les paraules de Jacques Prévert: l'humor és una cosa massa seriosa. L'humor no té res a veure amb la riulla, sinó que aquesta n'és una conseqüència necessària i obligada. La manca d'èxit a l'hora de definir l'humor no ve per la impossibilitat de treure'ns la síndrome de l'impostor de sobre i deixar caure una frase solemne de l'estil «l'humor és una manera de destruir el món convencional» (Inv Entat, 1980: 39), sinó del fet que l'humor és molt personal, i no hi ha dues persones iguals. El que no farem serà divagar més, ja que si una cosa sempre ha quedat clara és que l'humor és com el silenci: el men- ciones i desapareix.

Sobre aquesta edició

Els relats que aquí presentem traduïts són, originalment, «Literary Life of Thingum Bob, Esq.» (1850); «X-Ing a paragraf» (1850); «How to Write a Blackwood article» (1838); «A predicament» (1838); «Thou Art the Man» (1844); «Lionizing: A Tale» (1835); «The System of Doctor Tarr and Professor Fether» (1845); «Never bet the devil your head. A tale with a moral» (1841); «Mystification» (1837); «The Business Man» (1840); «Loss of Breath» i «The Angel of the Odd» (1850).

El subtítol de *contes tragicòmics* respon a la manera amb què Allan Poe planteja l'humor, com una mescla d'elements antagònics que, ben barrejats, fan que ens oblidem de l'antítesi que representen. La comicitat en aquests relats sempre té un deix de tragèdia, no entesa a la grega per cap impossibilitat d'un destí ja predeterminat pels Déus, sinó per la insatisfacció d'un present en què l'autor no acaba d'encaixar. És aquest ara i aquí el que el porta a referenciar persones i publicacions de l'època, a ser directe, cru, a arromangar-se els punys de la camisa i a enfangar-se els peus fins als genolls, ben sabedor que sense implicació directa, el canvi no és cap altra cosa que pura utopia.

Fins avui, els contes complets de Poe els teníem reunits en quatre volums a *Quaderns Crema*, traduïts per

